

Vokálna tvorba Igora Dibáka a jej implementácia do edukačného procesu

PaedDr. Miriam Žiarna, PhD., ArtD.
Katedra hudby
Pedagogická fakulta
Katolícka univerzita v Ružomberku

„Hudba môže zmeniť človeka, ale zmysel svojej existencie môže človek nadobudnúť nie pasívnym vnímaním umenia, ale tvorivou činnosťou bez ohľadu na oblasť, v ktorej ju vyvíja. Zásadnú a neodmysliteľnú úlohu v tom zohráva výchova, ktorá je základným predpokladom tvorivého a nezaťaženeho myslenia. A to treba podporovať predovšetkým.“¹

Igor Dibák

---

¹ FÖLDEŠOVÁ, Marta. Jubileum Igora Dibáka. *Hudobný život*. 1979, č. 12, s. 4.

Ciel' príspevku

- *Predstaviť skladateľskú osobnosť Igora Dibáka, jeho kompozičný štýl a vokálnu tvorbu.*
- *Zamerať sa na vokálno-technickú a interpretačnú analýzu piesní pre spev a klavír, ich implementáciu do edukačného procesu a umeleckých vystúpení zameraných na interpretáciu hudby 20. – 21. storočia.*

ŽIVOTOPIS

- Narodil sa narodil 5. júna 1947 v Spišskej Novej Vsi.
- V rokoch 1962 – 1966 študoval na Konzervatóriu v Žiline hru na klavíri u Evy Šupkovej a dirigovanie u Jána Valacha a Jozefa Staněka.
- V rokoch 1966 – 1971 študoval na VŠMU v Bratislave kompozíciu u prof. Jána Cikkera na VŠMU v Bratislave.
- V rokoch 1969 – 1972 pôsobil ako dramaturg v Hlavnej redakcii Hudobného vysielania Československej televízie (HVČT) v Bratislave.
- V rokoch 1972 – 1979 bol zástupcom šéfredaktora Hlavnej redakcie HVČT.
- V rokoch 1979 – 1987 bol šéfredaktorom Hlavnej redakcie Hudobného vysielania Československého rozhlasu v Bratislave.
- V rokoch 1987 až 1990 sa stal opäť šéfredaktorom Hlavnej redakcie hudobných programov Československej televízie v Bratislave.
- V rokoch 1990 – 1996 bol riaditeľom ZUŠ v Bratislave – Rači
- V rokoch 1996 – 1998 pracoval ako zástupca šéfredaktora Hlavnej redakcie zábavy a hudby Slovenskej televízie v Bratislave.
- V rokoch 1998 – 2009 odborný asistent na Katedre kompozície a dirigovania Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici.²
- V súčasnosti je v domácom prostredí, kde sa venuje čítaniu obľúbenej literatúry a sleduje hudobný život na Slovensku.²

² DIBÁK, Igor. Bio. *Hudobné centrum* [online] 2020-10-09 [cit.2020-10-10]. Dostupné z: <https://hc.sk/o-slovenskej-hudbe/osobnost-detail/298-dibak-igor>

TVORBA

- Jeho tvorba je bohatá a zahŕňa 144 diel rôznych žánrov:
- Symfonické: predohry, suity, poéma, variácie...
- Komorné: symfónia, rapsódia, koncerty, fantázia...
- Koncertné: pre rôzne sólové nástroje,
- Klavírne: sólové a štvorročne,
- Inštrumentálne: sláčikové kvarteto, dychové kvinteto...,
- Divadelné: opery, balet, hudbu pre divadlo,
- Folklórne: úpravy pre súbory a rôzne zoskupenia,
- Inštruktívne a teoretické práce pre ZUŠ a konzervatóriá.³

³ Dibák, Igor. Diela, *Hudobné centrum* [online] 2020-10-09 [cit.2020-10-10]. Dostupné z: <https://hc.sk/o-slovenskej-hudbe/osobnost-detail/298-dibak-igor/diela>

Ocenenia Igora Dibáka

- v roku 1977 2. cena a Cena mesta Piešťany za Divertimento pre sláčiky, op. 16 na skladateľskej súťaži;
- v roku 1979 Cena Jána Levoslava Bellu;
- v roku 1985 Cena Zväzu slovenských skladateľov za Poému pre symfonický orchester, op. 28;
- v roku 1995 I. cena za Malú suitu pre symfonický orchester, op. 56 na skladateľskej súťaži Národného osvetového centra;
- v roku 1996 osobitná prémie za Capriccio pre lesný roh a klavír, op. 58 a 3. cena za Suitu pre symfonický orchester na skladateľskej súťaži k Roku slovenskej hudby.⁴

⁴ BUKAIOVÁ, Beata. Klavírna tvorba Igora Dibáka bakalárska práca. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2013. s. 14.
FÖLDEŠOVÁ, Marta. Jubileum Igora Dibáka. 1979, s. 4.

PRVENSTVÁ

Igor Dibák je autorom:

- slovenskej televíznej komickej jednoaktovky Svietnik, op. 15 (1975) na námiet poviedky Antona Pavloviča Čechova Umelecké dielo,
- televíznej opery Silvester, op. 37 (1986) na námiet poviedky Petra Strelingera Silvester vo dvojici,
- prvého slovenského televízneho baletu Portrét, op. 18 (1977), na námiet poviedky Nikolaja Vasilieviča Gogoľa Portrét,
- detských opier Majstri speváci drakopevci, op. 42 (1992) na libreto Petra Štilicha a Prorok Rak, op. 54 (1993) na námiet rovnomennej rozprávky Pavla Dobšinského.⁵

○ GLOCKOVÁ, Mária. Igor Dibák : Učím ako Cikker – nič múdrejšie som nevymyslel. *Hudobný život*. 2007, č. 12, s. 28. ISSN 13 35 41 40.
○ FÖLDEŠOVÁ, Marta. Jubileum Igora Dibáka. 1979, s. 4.

CHARAKTERISTIKA TVORBY

- Od počiatku svojej skladateľskej činnosti inklinoval k francúzskemu impresionizmu a k poľskej škole o čom svedčí farebnosť inštrumentácie a melodika a harmónia, ktoré vychádzajú z rozšírenej tonality a modality. Pracuje s nuansami, ktoré dotvára rytmicky, čo niekedy pôsobí na poslucháča stroho. Výrazovo vychádza z introvertnosti, najmä v piesňových cykloch, dramatickosti a pastorálnosti v skladbách pre symfonický orchester, triezvosti, šarmu, decentnosti v komorných skladbách a ušľachtilého muzicírovania so zmyslom pre vtip v inštruktívnej literatúre.⁶

⁶ CHALUPKA, Lubomír. Igor Dibák. In: 100 slovenských skladateľov. Bratislava: Národné hudobné centrum, 1998. s. 75.

VOKÁLNA TVORBA

- **Štyri piesne** pre spev a klavír, op. 17 (1977)
- **Clivoty** pre soprán a klavír, op. 19 (1978)
- **Ej, háje, háje** Šesť ľudových piesní pre spev a klavír, op. 35b (1985)
- **Už idete, lastovičky?** pre spev a klavír, op. 35c (1985)
- **Tri romance** pre bas a klavír, op. 38 (1987)
- **Lyrické piesne** pre spev a klavír, op. 61 (1996)
- **John Gracen Brown's Lyrics** pre soprán a klavír, op. 68 (2001)
- **Bájky** pre spev a klavír, op. 75 (2011)⁷

⁷ Hudobné centrum. Igor Dібák. Diela [online] 2020-10-09 [cit.2020-10-10]. Dostupné z: <https://hc.sk/o-slovenskej-hudbe/osobnost-detail/298-dibak-igor/diela>

Štyri piesne , op. 17 (1977)

Text: Vojtech Mihálik

- Piesne a ich rozsah: Nie nebola si (c – es²), Keď v srdci pieseň, (des – cis¹), Ak ešte nespíš (cis – d¹), Ak zabudneš (b – es¹).
- Vzhľadom k ľúbostnému obsahu textu, intonačno-rytmickej náročnosti (intervaly v:7, m:9, synkopy a trioly), metrickým zmenám, uplatňovaní výrazovo-prednesových prostriedkov a súhre s klavírnym sprievodom si vyžaduje skúseného a technicky vyspelého interpreta.
- Piesne sú vhodné pre študentov hlasových odborov barytón alebo bas umeleckých a pedagogických fakúlt, ale aj pre interpretov, ktorí sa oboznamujú s piesňovou tvorbou súčasných slovenských autorov. Môžu byť použité v rámci bakalárskych a diplomových koncertov, koncertných vystúpení zameraných na tvorbu súčasných slovenských skladateľov alebo speváckych súťaží.

Clivoty, op. 19 (1978)

Tri piesne pre soprán a klavír

Text: Peter Štilicha a Rudo Čižmárik

- Piesne a rozsahy: Raz možno dopíšem tú krehkú pieseň ($h - as^2$), Pod' pôjdeme spievať ($h - e^2$), Nieкто si stále vkladá do albumu ($des^1 - g^2$)
- Piesňový cyklus je obsahovo, intonačne (intervaly v:7), rytmicky (trioly, synkopy, sestoly, bodkovaný rytmus) a vokálno-technicky náročný a vyžaduje si interpretačne vyspelého speváka.
- Po vokálno-technickej stránke (melodicná štruktúra, rozsah, intervaly) je vhodný pre študentov umeleckých alebo pedagogických fakúlt hlasových odborov soprán alebo mezzosoprán a po obsahovej stránke textu i pre tenor. Piesne môžu byť použité v rámci koncertov zameraných na súčasnú tvorbu slovenských autorov, záverečných koncertov bakalárskeho alebo magisterského štúdia a na speváckych súťažiach.

Už idete, lastovičky? op. 35c (1985)

Text: Pavol Országh Hviezdoslav

- Piesne a rozsahy: Počkaj vtáčku ($d^1 - e^2$), Okienko ($e^1 - e^2$), Už idete, lastovičky? ($d^1 - d^2$)
- Cyklus nie je náročný. Intonačné problémy môžu nastať v chromatických postupoch, pri opakovaní č:4 za sebou, v intervalových postupoch melódie a rytmické v duolách. Pieseň Už idete, lastovičky? je vzhľadom k tempovým zmenám a intonácii najťažšia.
- Cyklus je vhodný pre žiakov vyšších ročníkov 1. stupňa (6. – 8. roč.) ZUŠ alebo 2. stupňa ZUŠ ako súčasť repertoáru absolventského vystúpenia, speváckej súťaže, prehliadky tvorby súčasných slovenských skladateľov a iných podujatí.

Ej, háje, háje, op. 35b (1985)

Šesť ľudových piesní pre spev a klavír

- Piesne a rozsahy: Zajac kosí otavu ($c^1 - h^1$), Ej, háje, háje ($d^1 - d^2$), Pomali, ovečky ($e^1 - e^2$), Náš taťiček, ňebožťiček ($g^1 - e^2$), Ušňiže mi, ušňi ($c^1 - c^2$), Naš chmoter vešeli ($d^1 - a^1$).
- Vybrané slovenské ľudové piesne sú prevažne intonačne a rytmicky jednoduché, v strednej hlasovej polohe a primeraného rozsahu.
- Sú vhodné do edukačného procesu 1. časti I. stupňa ZUŠ alebo ZŠ a piesne Pomali, ovečky a Náš taťiček, ňebožťiček možno využiť aj v 2. časti I. stupňa ZUŠ alebo ZŠ.

Tri romance, op. 38 (1987)

pre bas a klavír

Text: Peter Štilicha

- Piesne a rozsahy: Pijanská romanca (B – e¹), Keby... (As – e¹), Povožník (As – ges¹).
- Piesňový cyklus je vzhľadom k intonačnej (zv:4, m:7, v:7, v:10), rytmickej (synkopy, trioly a bodkovaný rytmus), vokálno-technickej (rozsah, intervalové skoky) a interpretačnej náročnosti vhodný pre skúseného interpreta, ktorý by dokázal, na základe vhodne zvolených prednesovo-výrazových prostriedkov pretlmočiť obsah textu.
- Využiť ho môžu študenti umeleckých a pedagogických fakúlt ako súčasť repertoáru záverečného koncertu magisterského štúdia, koncertov zameraných na propagáciu súčasnej tvorby slovenských autorov alebo speváckej súťaže.

Lyrické piesne, op. 61 (1996)

Texty: Ján Smrek, Mária Haľamová, Valentín Beniak, Vojtech Mihálik a Emil Holečka.

- Piesne a rozsahy: Vedec ($d^1 - e^2$), Kruhy na vode ($d^1 - e^2$), Pieseň ($d^1 - d^2$), Samota ($d^1 - e^2$), Hviezde ťa predstavím ($d^1 - e^2$), Báseň o krásnej matke ($c^1 - e^2$), Ars poetica ($des^1 - es^2$).
- Piesne sú náročné na interpretáciu (recitatívny, legátový spev), intonáciu (intervalové postupy s zv:4, m:7, v:7), rytmus (trioly, sestoly, synkopy, bodkovaný rytmus), uplatňovanie prednesovo-výrazových prostriedkov), vokálnu techniku (intervalové skoky v:7, č:8), zmeny tempa, metra a súhru s klavírnym sprievodom.
- Sú vhodné pre žiakov vyšších ročníkov I. stupňa ZUŠ, žiakov II. stupňa ZUŠ a konzervatórií, ktorí ich môžu využiť v rámci koncertného alebo súťažného repertoáru.

John Gracen Brown's Lyrics, op. 68 (2001)

pre soprán a klavír

Text: John Gracen Brown

- Piesne a rozsahy: Pieseň č. I. ($f^1 - fis^2$), č. II. ($b^1 - f^2$), č. III ($a^1 - e^2$), č. IV. ($b^1 - f^2$).
- Piesňový cyklus je oproti ostatným netradičný: absencia názvov, ktoré autor nahradil číslicami a miniatúrami- piesne č. II. a IV. majú 8 taktov. Melodická výstavba cyklu je charakteristická útržkovitosťou, používaním náročných intervalových postupov a na mnohých miestach chýba opora klavírneho sprievodu.
- Cyklus je vhodný pre skúseného interpreta. Môže byť použitý v repertoári študentov vyšších ročníkov konzervatórií, umeleckých a pedagogických fakúlt v rámci záverečných koncertov alebo koncertov propagujúcich tvorbu súčasných slovenských skladateľov.

Bájky, op. 75 (2011)

Text: Ivan Andrejevič Krylov

- Piesene a rozsahy: Trigamista ($d^1 - fis^2$), Kohút a perla ($d^1 - g^2$), Boháč a básnik ($h - g^2$).
- Piesne sú náročné na intonáciu (intervaly zv:4, v:7, m:7), vokálnu techniku (intervalové skoky m:7, č:8, nasadzovanie na g^2) a interpretáciu. Vyžadujú skúseného speváka, ktorý disponuje vyrovnaným hlasom v celom rozsahu ($h - g^2$), prednesovo-výrazovou schopnosťou pretlmočiť mravoučný a vtipný obsah textu s deklamačnými nuansami jednotlivých protagonistov bájok.
- Piesne sú vhodné pre študentov vyšších ročníkov konzervatórií, umeleckých a pedagogických fakúlt hlasového odboru mezzosoprán, soprán alebo tenor a sú využiteľné v ich koncertnom alebo súťažnom repertoári.

Záver

- Charakteristické črty vokálnej tvorby Igora Dibáka:
  - tempové a metro-rytmické zmeny,
  - legátové a recitatívne úseky,
  - intervaly zv:4, m:7, v:7,
  - útržkovité frázy,
  - vokálny part bez opory klavírneho sprievodu.
- Vokálna tvorba Igora Dibáka je využívaním *kompozičných techník hudby 20. storočia pre poslucháča i samotného interpreta* spočiatku náročná. No po oboznámení sa s jeho kompozičným štýlom a preniknutím do jeho koncepcie sa interpret zbaví všetkých predchádzajúcich predsudkov. Pre rozvoj hudobného myslenia a cítenia, rešpektovanie hlasových dispozícií a vokálno-technických schopností, zdokonaľovanie interpretačných schopností žiakov a študentov je vhodná pre implementáciu do jednotlivých edukačných stupňov na školách na Slovensku ako repertoár v rámci koncertov, prehliadok, festivalov alebo speváckych súťaží.

Zoznam literatúry

- BUKAIOVÁ, Beata. *Klavírna tvorba Igora Dibáka*. Nitra, 2013. Bakalárska práca. Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Katedra hudby. Vedúci práce Agáta Csehiová.
- DIBÁK, Igor. *Bájky*. Bratislava: Hudobný fond Bratislava, 2012. ISMN 979-0-68500-113-3.
- DIBÁK, Igor. Bio. *Hudobné centrum* [online] 2020-10-09 [cit.2020-10-10]. Dostupné z: <https://hc.sk/o-slovenskej-hudbe/osobnost-detail/298-dibak-igor>
- DIBÁK, Igor. *Clivoty*. Bratislava: Slovenský hudobný fond, 1978.
- DIBÁK, Igor. Diela. *Hudobné centrum* [online] 2020-10-09 [cit.2020-10-10]. Dostupné z: <https://hc.sk/o-slovenskej-hudbe/osobnost-detail/298-dibak-igor/diela>
- DIBÁK, Igor. *Ej, háje, háje*. Bratislava: Slovenský hudobný fond, 1987.
- DIBÁK, Igor. *John Gracen Brown's lyrics*. Bratislava: Hudobný fond Bratislava, 2002.
- DIBÁK, Igor. *Lyrické piesne*. Bratislava: Hudobný fond Bratislava, 1997. ISBN 80-8051-037-7.
- DIBÁK, Igor. *Štyri piesne*. Bratislava: Slovenský hudobný fond, 1978.
- DIBÁK, Igor. *Tri romance*. Bratislava, Slovenský hudobný fond, 1987.
- DIBÁK, Igor. *Už idete lastovičky?* Bratislava: Hudobný fond Bratislava, 2009. ISMN 979-0-68500-054.
- FÖLDEŠOVÁ, Marta. Jubileum Igora Dibáka. *Hudobný život*. 1979, č. 12, s. 4. ISSN neuvedené.
- GLOCKOVÁ, Mária. Igor Dibák : Učím ako Cikker – nič múdrejšie som nevymyslel *Hudobný život*.2007, č. 12, ISSN 13 35 41 40.
- CHALUPKA, Lubomír. Igor Dibák. In: *100 slovenských skladateľov*. Bratislava: Národné hudobné centrum, 1998.

Ďakujem za pozornosť